

- державну підтримку галузей тваринництва, які мають довготривалий виробничий цикл відповідно уповільнений оборот капіталу.[2]

Висновки. Отже, поєднання заходів підвищення ефективності сільського господарства з державною підтримкою розвитку виробництва і сільських територій дасть змогу збільшити виробництво високоякісної продукції, знизити затрати праці та коштів, одержати прибутки в розмірах, необхідних для забезпечення розширеного відтворення в аграрному секторі економіки країни, зміцнення його конкурентоспроможності. [2]

Література

1. Гоголя О.П. Сучасні підходи до управління конкурентоспроможністю вітчизняних товаровиробників в умовах глобалізації/ Науковий вісник НУБіПУ-К.,2009.-Вип.142.-Частина 1.-С.43-48.
2. Месель-Веселяк В.Я. Напрями забезпечення конкурентоспроможності аграрного виробництва/ Економіка АПК – 2009.-№10.-С.7-14.
3. Разіна О.В. Шляхи підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств в Україні/ Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету-2009.-№17.-С.201-204.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БУРЯКОЦУКРОВОЇ ГАЛУЗІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Півторак В.С.

Науковий керівник: Кафлевська С.Г., доцент

Аналізується стан цукробурякової галузі Вінницької області по результатах роботи в 1995-2008 роках та розглядаються можливі шляхи його поліпшення.

Постановка проблеми. Бурякоцукрова галузь України нині перебуває в досить скрутному становищі: собівартість цукрових буряків і цукру стрімко зростає, а окупність – навпаки знижується. Нестабільність закупівельних цін на цукрові коренеплоди, їх штучне завищення або заниження спричиняють постійні зміни доходів, низьку рентабельність виробництва і, навіть, збитковість [2, с. 68]. Крім того, дана нестійкість породжує підвищення ризиковості виробництва цукрових буряків, а отже втрачається інтерес з боку сільгоспвиробників саме до даної галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження ситуації, що склалися в цукробуряковій галузі займаються вчені-економісти та науковці, зокрема: Бондар В.С., Варченко О.М., Жердецький І., Пиркін В.І., Слугінов В.М., Ярчук М.М. та інші. Однак, потрібно відзначити, що не всі питання ефективної роботи цукробурякової галузі вивчені, окремі з них потребують детального вивчення, особливо на регіональному рівні.

Мета дослідження. Зважаючи на актуальність теми дослідження, нами була поставлена ціль відобразити загальні тенденції розвитку цукробурякової галузі та обґрунтувати можливі заходи щодо поліпшення її стану.

Виклад основного матеріалу. Для характеристики стану галузі та розробки пропозицій щодо його поліпшення, дослідимо стан самої галузі. Подолання проблем вимагає не лише розуміння сьогоденної ситуації, а й об'єктивної оцінки наслідків тих процесів, що відбувалися протягом останніх років.

На думку Табенського І.Й. та Мельника А.В. природно-кліматичні умови, які характерні для Вінницької області, дають змогу при ефективному виконанні певного обсягу сільськогосподарських робіт одержувати значні прибутки від сільськогосподарської діяльності. Клімат області помірно-континентальний. Переважає сонячна погода з помірною вологістю та слабкими вітрами. Кількість опадів – 480-550 мм на рік. Тривалість безморозного періоду 165-170 днів. Сума добових температур в південних районах складає 2600°-2700°С, в північних районах дещо менше 2600°С. Ґрунти переважно чорноземні (середньо-гумусні, темно-сірі та опідзолені). Якщо врахувати той факт, що для отримання стабільних урожаїв цукрових буряків необхідно 2200°-2700°С сукупних добових температур при вегетаційному періоді в 140-160 днів, то можна стверджувати, що кліматичні умови регіону цілком задовольняють даним вимогам.

Статистичні дані, відображені табл. 1 свідчать про те, що посівні площі цукрових буряків в господарствах регіону в 2008 році становлять лише 62,6 тис. га, або 33,4% від показника 1995 року. Таке різке зменшення площ під цукровими коренеплодами призвело до того, що валовий збір в 2008 році зменшився від показника 1995 року на 1833 тис. т, або на 47,2% не зважаючи на зростання урожайності за цей час на 67,3%.

Таблиця 1

Динаміка виробництва цукрових буряків в господарствах Вінницької області

Показники	Роки					
	1995	2000	2005	2006	2007	2008
Посівна площа, тис. га	187,5	112,6	86,5	101,5	101,6	62,6
Урожайність, ц/га	215,4	186,2	251,9	290,9	296,1	360,4
Валовий збір, тис. т	3887	1881,6	1891,4	2687,9	2630,7	2054

Значний вплив на обсяги валових зборів цукрових буряків і на рівень ефективності галузі буряківництва має рівень урожайності, від якого залежить собівартість продукції, затрати праці, сума виручки і прибуток в розрахунку на одиницю площі посівів.

Дані табл. 1 свідчать про те, що в 2008 році рівень урожайності цукрових буряків в господарствах Вінниччини досяг 360,4 ц/га і перевищив показник 1995 року на 145 ц/га, коли було одержано 215,4 ц. За попередні 6 років урожайність була нижча, а в 2000 році навіть не перевищила 186,2 ц.

Проведене дослідження рівня урожайності цукрових буряків по районах Вінницької області у 2008 році показує, що найвищий рівень урожайності було досягнуто господарствами Піщанського району – 516,3 ц/га, що майже у півтора рази вищий ніж в середньому по області. Також слід відмітити досить високі результати в господарствах Ямпільського району – 500,2 ц/га, Крижопільського – 495,2 ц/га та Гайсинського – 425,4 ц/га. Разом з тим, не можна оминати увагою, що у 15 районах області з 27 рівень урожайності є нижчим ніж в середньому по Україні (355 ц/га). Найгірші результати спостерігаються в господарствах Вінницького району – 141,7 ц/га, Жмеринського – 178,4 ц/га та Мурованокуріловецького – 202,3 ц/га відповідно.

Рівень рентабельності виробництва цукрових буряків у сільськогосподарських підприємствах Вінницької області показаний на рис.1. З нього видно, що рівень рентабельності у період з 1995 по 2006 роки варіювався на досить низькому рівні – від 4,1% до 10,8%. Але це все ж краще ніж відповідні показники 2007 та 2008 років, де виробництво цукрових буряків стало збитковим – -34% і -18,7% відповідно. Для формування загального уявлення, порівнюємо дані показники із аналогічними по інших основних видах продукції рослинництва. Так, рівень рентабельності вирощування зернових культур у господарствах Вінниччини у 2007 році становив 27,4%, насіння соняшнику – 67,3% та відповідно для досліджуваної нами галузі рівень збитковості склав -34%. Наведені дані якнайкраще пояснюють відсутність бажання сільськогосподарських підприємств займатися вирощуванням цукрових буряків, що підтверджує тенденцію скорочення посівних площ під цією культурою.

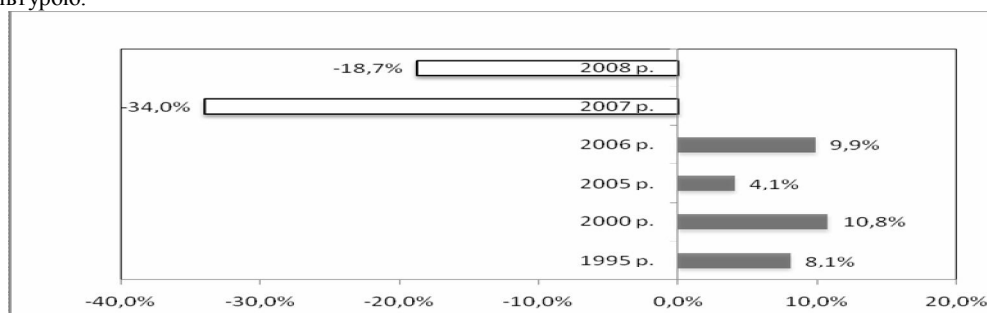


Рис.1. Рівень рентабельності (збитковості) виробництва цукрових буряків на Вінниччині

В 2008 році лише 4 райони області збільшили валові збори в порівнянні з 1995 роком. Це господарства Крижопільського району, де валові збори зросли більше, ніж в 3 рази і досягли 4750 тис. ц. В господарствах Гайсинського району валові збори зросли за цей час майже в 1,6 рази і досягли рівня 2306,7 тис. ц, Томашпільського – на 10% (2265,1 тис. ц), Чернівецького – на 8% (882,6 тис. ц). Але варто зазначити, що поряд з цими показниками в господарствах інших районів валові збори знизились за цей час до катастрофічно низького рівня. Так, наприклад, у Барському районі спостерігається зменшення з 896 тис. ц у 1995 р. до 11,9 тис. ц (на 98,7%) у 2008, у Немирівському – з 1835,6 тис. ц до 79,3 тис. ц (на 95,7%), а у Тиврівському районі виробляти цукрові буряки припинили взагалі.

В умовах, що склалися сьогодні в цукробуряковій галузі України та Вінницької області, зокрема, необхідно звернути увагу на певний комплекс першочергових заходів, завдяки яким можливі позитивні зміни у вирощуванні та реалізації цукрових буряків [3, с.178].

Для виведення з кризового стану бурякоцукрової галузі, забезпечення стабілізації та стійкого розвитку виробництва необхідно збільшити обсяги бюджетного фінансування, удосконалити форми й методи державної підтримки, розвивати нові напрями та механізми її здійснення. Система державної підтримки має бути гнучкою, відповідати як поточним, так і довгостроковим потребам досліджуваного сектору економіки [1, с. 235].

Також важливе місце в усуненні кризових явищ в досліджуваній нами галузі посідають такі заходи як реструктуризація бурякоцукрового виробництва, оптимізація взаємовідносин між бурякосіючими господарствами і цукровими заводами та регулювання ринку цукру. Вони дадуть змогу започаткувати організаційні засади узгодження інтересів постачальників сировини та виробників, створити нові ринкові механізми і елементи ринкової інфраструктури в галузі, що, в свою чергу, дасть можливість значно підвищити ефективність бурякоцукрового виробництва.

Висновки. Підбиваючи підсумки, можна стверджувати, що проблеми розвитку цукробурякової галузі є гострими та актуальними. Однак, незважаючи на труднощі й проблеми, бурякоцукровий комплекс має перспективи розвитку та умови оптимізації площ посіву цукрових буряків та кількості працюючих цукрових заводів за рахунок випуску якісної конкурентоспроможної продукції і надання державної підтримки галузі.

Література

1. Варченко О.М. Напрями державної підтримки бурякоцукрового виробництва в сучасних умовах розвитку // Наук. вісник НАУ – 2008. – №119. – С. 232-235.
2. Калетнік Г.М. Перспективи економічного зростання вітчизняного бурякоцукрового виробництва // Вісник аграрної науки. – 2009. – №11. – С.68-70.
3. Статистичний щорічник Вінниччини за 2008 рік, Вінниця. – 2009. – 632 с.
4. Табенський І.Й. Сучасний рівень розвитку цукробурякової галузі в регіоні // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2009. – №38. – С. 175-178.

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Ратушняк О.С.

Науковий керівник: Березюк С.В., к.е.н., доцент

В статті розглянуто основні наслідки впливу господарської діяльності на стан земельних ресурсів. Запропоновано основні напрями їх вирішення.

Постановка проблеми. Глобальні проблеми людства – комплекс проблем і ситуацій, що зачіпають життєві інтереси всіх народів світу і вимагають для свого розв'язання колективних зусиль світової громадськості (екологічні проблеми, гонка озброєнь, хвороби і т. д.). Глобальні проблеми людства стосуються як поверхні землі, так і Світового океану, атмосфери планети, навколоземного космічного простору.

Промислове забруднення ґрунтів токсичними елементами, в першу чергу важкими металами, особливо спостерігається в південно-східних регіонах, тобто в промислових регіонах нашої країни. Якісний склад забруднюючих речовин залежить від виду промисловості. Зокрема, у Дніпропетровську, Маріуполі вміст свинцю ГДК перевищує в 22 рази. Кривий Ріг, Запоріжжя, Одеса – тут спостерігається надлишок токсичних елементів нікелю, свинцю, кадмію, ртуті, марганцю. Не обійшла і сільськогосподарські угіддя західних регіонів «таблиця Менделєєва», особливо в регіонах де видобувається кам'яне вугілля.

Мета статті. Розкрити сучасні екологоекономічні проблеми в землекористуванні та обґрунтувати напрями їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Деградація ґрунтів – це погіршення корисних властивостей та родючості ґрунту внаслідок впливу природних чи антропогенних факторів.

Деградація земель – природне або антропогенне спрощення ландшафту, погіршення стану, складу, корисних властивостей і функцій земель та інших органічно пов'язаних із землею природних компонентів.

Деградація земель означає зниження чи втрату біологічної та економічної продуктивності, структури орних земель, зрошуваних орних земель чи пасовищ, лісів і лісистих ділянок у посушливих, напівзасушливих і сухих районах у результаті землекористування або дії одного чи кількох процесів, у тому числі пов'язаних з діяльністю людини і структурами розселення.

В сучасних умовах локальні забруднення ґрунтів відбуваються внаслідок сільськогосподарської діяльності, особливо в районах зрошування та розташування великих тваринницьких комплексів: тут спостерігається надлишок сполук азоту, який має велику міграційну здатність й потрапляючи в ґрунтові прошарки може стати канцерогенним.

Значна забрудненість ґрунтів токсичними речовинами відбувається внаслідок недотримання належних умов їх збереження. На території України розташовано близько п'яти тисяч складів отрутохімікатів. Незважаючи на те, що ці склади не діють, тут постійно накопичується велика кількість отрутохімікатів та мінеральних добрив.

Забрудненість ґрунту отрутохімікатами в значній мірі залежить від того, як їх застосовують і зберігають. Тому необхідно дотримуватися правил щодо їх використання, адже при невмілому використанні засоби хімізації із «союзника землероба» перетворюються у жорстокого ворога.

Взагалі, якщо торкнутися теми застосування добрив і пестицидів, то на сьогодні в Україні склалася ситуація, яка визначає не рівень забруднення ґрунтів цими речовинами, а скоріше навпаки, деградацію ґрунтів від їх недостатнього внесення, що є парадоксальним.

Окрім хімічного забруднення, деградація ґрунтів відбувається і в результаті засолення, підкислення, за рахунок водної та вітрової ерозії. Меліорація ґрунтів здійснена без наукового обґрунтування спричиняє руйнування структури ґрунту та втрату поживних властивостей. В свою чергу, ерозія сприяє зниженню біопродуктивності сільськогосподарських угідь.

Щорічні втрати гумусу в світі складають у середньому 0,62 т/га. Згідно з прогнозом Інституту спостережень за станом світу (Нью-Йорк), при наявних темпах ерозії й збезлісення до 2030 року родючої землі на планеті стане менше на 960 млрд. т, а лісів – на 440 млн. га. Якщо зараз на кожного жителя припадає у середньому по 0,28 га родючої землі, то до 2030 року площа скоротиться до 0,19 га. Зниження врожаю на ерозійних ґрунтах складає 36-47%.

Для боротьби з водною ерозією на схилах у гірських районах на височинах великого значення набуває терасування. Сучасна техніка дає змогу використовувати для землеробства схили крутизною до 30 градусів.